
Meddelandeblad

Mottagare:
Kommunernas socialnämnder eller motsvarande
med ansvar för socialtjänsten, kommunstyrelser,
chefer och personal inom socialtjänsten

Nr 3/2014
Juni 2014

Fritidspeng för barn i hushåll med försörjningsstöd

Den 1 juli 2014 införs bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453), SoL, om fritidspeng för barn. Bestämmelserna införs i ett nytt kapitel i SoL, *4 a kap. Ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter*. Fritidspengen innebär att hushåll med barn i årskurs 4-9 som mottagit försörjningsstöd under en längre tid ska ha rätt till ersättning från socialnämnden för kostnader för barnens deltagande i fritidsaktiviteter. Fritidspengen ska inte behovsprövas och är inte ett ekonomiskt bistånd utan en ersättning upp till en viss nivå för faktiska kostnader för barnens fritidsaktiviteter. Bestämmelserna ligger därför i ett eget kapitel i SoL.¹

Fritidspengen får ersätta högst 3 000 kronor per barn och tolv månadersperiod (2 kap. 1 b socialtjänstförordningen (2001:937), SoF). En tolv månadersperiod behöver inte vara ett kalenderår.

För perioden 1 juli till och med 31 december 2014 får fritidspengen ersätta högst 1 500 kronor per barn (se övergångsbestämmelser i SoF).

Bakgrund

I FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) anges att barn har rätt till vila och fritid, lek och rekreation samt rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet. Statistik från Statistiska centralbyrån (SCB) visar att barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll där man har svårt att klara de löpande utgifterna, har begränsade möjligheter till en aktiv fritid. De är underrepresenterade i organiserade fritidsaktiviteter som t.ex. att utöva idrott eller spela något instrument. Det finns därför starka skäl för att förstärka möjligheterna för barn i ekonomiskt utsatta hushåll att få en aktiv fritid.²

¹ Proposition 2013/14:168 Fritidspeng för barn i hushåll med försörjningsstöd s. 13 och 18-19.

² Prop. 2013/14:168 s. 10-12

Målgrupp och syfte med fritidspengen

Fritidspengen gäller för barn som går i grundskolans årskurs 4-9 eller motsvarande i andra skolformer som t.ex. särskola, specialskola eller sameskola. För elever i specialskolan gäller fritidspengen även för barn som går i årskurs 10.³

Barnen är målgruppen för fritidspengen men då de är omyndiga och saknar egen rätts-handlingsförmåga ska föräldrarna ansöka om fritidspengen för deras räkning, dvs. företräda dem på samma sätt som vid en ansökan om ekonomiskt bistånd.⁴

Syftet med fritidspengen är att förbättra möjligheterna för barn i ekonomiskt utsatta familjer att delta i organiserade fritidsaktiviteter i samma utsträckning som andra barn. Fritidspengen ska göra det möjligt för barnen att delta i regelbundna aktiviteter på sin fritid och därmed få ingå i ett sammanhang med andra barn och vuxna.⁵

Fritidspengen ska främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap och stimulera till ett utökat kontaktnät utanför hemmet och utöver det som finns inom ramen för skolans verksamhet.⁶

Handläggning av fritidspengen

Fritidspengen ska inte behovsprövas

Fritidspengen är inte en del av det ekonomiska biståndet utan en fristående ersättning till ett hushåll för faktiska kostnader för ett barns fritidsaktiviteter.⁷

Fritidspengen får inte medföra att riksnormen beräknas till en lägre nivå.⁸

Fritidspengen får inte heller påverka möjligheten att höja nivån på riksnormen exempelvis om det är en förutsättning för att ett barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter.⁹ Fritidspengen är alltså en rätt till ersättning för fritidsaktiviteter utöver det som ges inom ramen för riksnormen eller bistånd för livsföringen i övrigt. Det senare kan gälla t.ex. en koloni- eller lägervistelse.¹⁰

Förutsättningar för att reglerna om fritidspeng ska gälla

Fritidspengen gäller för barn i hushåll som vid ansökningsstillfället är aktuellt för försörjningsstöd. Hushållet ska dessutom ha haft sådant stöd under minst sex månader den senaste tolvmånadersperioden. Hushållet ska alltså ha haft dokumenterade ekonomiska svårigheter under en längre tid och varit beroende av försörjningsstöd från socialtjänsten för att kvalificeras för fritidspeng. Hushållet kan visserligen ha varit självförsörjande under vissa kortare perioder men ska ändå en stor del av tiden ha varit beroende av försörjningsstöd under en ramtid på tolv månader. De sex månaderna behöver alltså inte vara sammanhängande.¹¹

Den som ansöker om fritidspeng får åberopa försörjningsstöd från annan kommun för att visa att hushållet uppfyller kraven för ersättning (2 kap. 1 a § SoF).

3 Prop. 2013/14:168 s. 14 och 29

4 Prop. 2013/14 s. 13-14

5 Prop. 2013/14 s. 13

6 Prop. 2013/14 s. 16

7 Prop. 2013/14:168 s.18-19

8 Prop. 2013/14:168 s. 18

9 Se prop. 2013/14:168 s.18 och Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:1) om ekonomiskt bistånd

10 Se prop. 2013/14:168 s. 17 och Socialstyrelsens handbok Ekonomiskt bistånd s. 78

11 Prop. 2013/14:168 s. 15 och 28-29

För vilka aktiviteter kan man få fritidspeng?

Fritidsaktiviteten ska vara regelbunden, ledarledd och främja barnets aktiva deltagande i samhällets gemenskap.¹²

Med regelbunden avses att aktiviteten är återkommande, normalt en gång i veckan, men även glesare frekvens bör kunna accepteras. Aktiviteten bör således under en termin eller sexmånadersperiod utövas åtminstone vid ett flertal tillfällen för att betraktas som regelbunden.¹³

Med ledarledd avses att det ska finnas en eller flera vuxna eller ungdomar som är närvarande och som leder, instruerar och vakar över att aktiviteten genomförs som tänkt med beaktande av nödvändiga säkerhetsåtgärder. Det finns inget hinder för att aktiviteten leds av en förälder eller ett syskon till barnet, t.ex. i egenskap av tränare för ett fotbollslag.¹⁴

Kravet på att aktiviteten ska främja barnets aktiva deltagande i samhällets gemenskap innebär att aktiviteten ska utövas utanför familjen så att barnet ges möjlighet till utökade kontakter med andra barn, ungdomar och vuxna. Situationer då en förälder eller nära anhörig tillsammans med barnet enskilt ägnar sig åt en aktivitet som är en del av det vanliga familjelivet ger inte rätt till fritidspeng.¹⁵

Fritidspengen kan gälla för deltagande i aktiviteter som idrottsverksamhet, kulturverksamhet, friluftsliv och folkbildning. Tanken med fritidspengen är att den i normalfallet ska ersätta kostnader för medlemsavgift, träningsavgift och kursavgifter, men även kostnader för t.ex. material, utrustning och andra kringkostnader som är nödvändiga för att utöva fritidsaktiviteten kan ersättas. Även exempelvis bio- eller museibesök inom ramen för en filmklubb eller studiecirkel om de är regelbundna och ledarledda, kan ge rätt till fritidspeng. Avsikten med bestämmelsen är att den bör ge vida ramar för vilken typ av aktiviteter som omfattas.¹⁶

Enbart medlemsavgiften i en förening utan deltagande i någon aktivitet utgör dock inte grund för fritidspeng. Detsamma gäller utgifter för enstaka eller tillfälliga aktiviteter som t.ex. vistelse på sommarkoloni eller helgläger. För det senare finns möjligheten att i stället bevilja ekonomiskt bistånd för livsföringen i övrigt enligt 4 kap. 1 § SoL.¹⁷

Utbetalning och information

Om en förälder ansöker om fritidspeng och villkoren för fritidspengen är uppfyllda ska den betalas ut till den som företräder hushållet där barnet bor, dvs. normalt den person som också företräder hushållet vid en ansökan om ekonomiskt bistånd.¹⁸

Socialnämnden bör i samband med ansökan om försörjningsstöd informera om fritidspengen.¹⁹

Barn som bor växelvis hos föräldrarna

När ett barn varaktigt bor växelvis hos sina föräldrar är det möjligt för båda föräldrarna (hushållen) att ansöka om fritidspeng för barnets räkning. Med växelvis boende menas att barnet bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna.

Om båda föräldrarna uppfyller kraven att ha försörjningsstöd och att ha mottagit försörjningsstöd minst sex månader under den senaste tolv månadersperioden, får varje förälder för barnets räkning hälften av fritidspengen. Om endast den ena föräldern uppfyller kravet, får

12 Prop. 2013/14:168 s. 16 och 29

13 Prop. 2013/13:168 s. 16

14 Prop. 2013/14:168 s. 16-17

15 Prop. 2013/14:168 s. 16-17

16 Prop. 2013/14:168 s. 16-17

17 Prop. 2013/14:168 s. 17

18 Prop. 2013/14:168 s. 14 och 20

19 Prop. 2013/14:168 s. 24

bara den föräldern halva beloppet för barnets räkning. Det finns inget krav på att den andra föräldern har betalat in någon del av kostnaden för fritidsaktiviteten.²⁰

Fritidspengen kan i vissa fall återkrävas

Socialnämnden kan återkräva fritidspengen om utbetalningen visade sig bygga på felaktiga uppgifter, otillräckliga uppgifter eller om väsentlig information saknades. Fritidspengen kan även återkrävas om den inte använts för barnets fritidsaktiviteter. Återkrav görs i dessa fall enligt 9 kap.1 § SoL som ändras så att den även inkluderar fritidspengen.²¹

Beslut om fritidspeng kan överklagas

Bestämmelsen i 4 a kap. 1 § SoL om fritidspeng är en rättighetsbestämmelse. I 16 kap. 3 § SoL införs därför möjlighet att överklaga socialnämndens beslut om fritidspeng för den som är missnöjd med beslutet.²²

Referenser

Lagar

Socialtjänstlagen (2001: 453)

Förordningar

Socialtjänstförordningen (2001:937)

Propositioner

Prop. 2013/14: 168 Fritidspeng för barn i hushåll med försörjningsstöd

Allmänna råd

Socialstyrelsens allmänna råd (2013:1) om ekonomiskt bistånd

Handböcker

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten. Socialstyrelsen 2013

²⁰ Prop. 2013/14:168 s. 20-21 och 29

²¹ Prop. 2013/14:168 s. 23 och 30

²² Prop. 2013/14:168 s. 23 och 30

Denna information (art nr 2014-6-14) kan laddas ner och beställas från Socialstyrelsens webbplats: www.socialstyrelsen.se/publikationer. Den kan även beställas från Socialstyrelsens publikationsservice, e-post publikationsservice@socialstyrelsen.se eller fax 035-19 75 29.
